

7. BÖLÜM:

YENİ ANAYASA TEKLİFİ EKONOMİMİZİ NASIL ETKİLER?

7.1. TÜRKİYE'DE EKONOMİNİN CANLANMASI İÇİN NE GEREKİYOR?

Önemli Not! Türkiye yaklaşık 2 yıldır, fiilen, büyük ölçüde bu yeni anayasa ile teklif edilen sistem ile (“Türk tipi başkanlık” veya “güçler uyumu” ile) yönetiliyor. Son 2 yılın ekonominin gidişatını analiz ederken şu gerçeği hatırlamalıyız: ekonomimiz, son yıllarda klasik bir parlamenter sistem çerçevesinde değil, “fiili Türk tipi başkanlık” sistemi çerçevesinde yönetilmiştir. Bu gerçeği doğru belirlersek, çare arayışlarını da ona göre doğru belirleriz.

Bugün sanırım hepimiz şu tespitte birleşebiliriz: Ekonomi şu an iyi gitmiyor!

Bunu sadece muhalif sesler söylemiyor, bunu iktidarın en yetkilileri dahi söylüyor.

Türk Lirası son 3-4 ayda yüzde 26 civarı değer kaybetti, dolara karşı en fazla değer kaybeden para birimlerinden:

Türk lirasının dolara karşı bu kadar değer kaybetmesinden dolayı: 400 milyar dolardan fazla net döviz borcumuz, Türk lirası bazında "katlandı". Bu da özetle şu demek: Aynı kazanan şirketlerimizin (çoğu Türk Lirası kazanıyor), borcu (Türk lirası bazında) birden katlandı. Sadece kur farkından dolayı. Üstelik birçok firmamız ara malzemelerini yurt dışından ithal ediyor, bunların da maliyetleri büyük ölçüde artıyor.

Özetle, özel sektörümüz şu an zor durumda.

"Bunun önemi ne?" diyebilirsiniz...

Önemi şu: **Özel sektörümüz zor durumda olursa, işe alım yapamaz. Bırakın işe alımı, işten çıkarma yapmak zorunda kalabilir.** Türkiye'nin en büyük sorunlarından biri olan işsizlik için iyi haber değil!

İşsizlik yüzde 11,8 seviyesinde, genç işsizlik yüzde 28'lerde!

Ayrıca, Türkiye'de her zaman cari açık olduğu için (ithal ettiğimiz, ihraç ettiğimizden fazla), dövizin artması, iç piyasadaki ürünleri de Türk lirası bazında arttırıyor. Daha basit bir ifadeyle: **Her şeye zam geliyor veya dolaylı vergiler arttırılıyor.**

Bu yüzden bu kadar önemli kur.

Bir an önce, Türk lirasının değeri korunmalı ve yatırımlar artmalı!

Bir gerçek daha hatırlatalım: Ülkemizde çok zengin doğal kaynaklar yok. Bir Suudi Arabistan veya bir Rusya az gelişmiş demokrasiler olabilir zira yeterince petrol ve doğal gazları var! **Ancak bizim böyle bir "lüksümüz" yok: Türk ekonomisinin canlanması için yatırıma ihtiyacımız var.**

Bu yüzden: Evet, yatırımcılara yatırım çağrısı yapılsın. Evet: Teşvik paketleri açılsın. Bunların hepsini destekliyorum. Ancak maalesef bu yeterli değil.

2016'da (Ocak-Kasım), 2015'te aynı döneme göre Türkiye'ye gelen uluslararası sermaye yatırımları yüzde 63,1 azalmıştır.

20 küsur yıldır yatırımcılar ile bire bir çalışmış bir avukat olarak size çok basit şekilde şunu söylemek isterim:

Her şeyden daha önemlisi: Güven ortamını tekrar sağlamak gerekir.

Üstelik **güven oluştuğunda faizler düşer**, esnafımız, iş dünyamız nefes alır.

Güven nasıl sağlanır: Reçetesi çok basit ve istersek bunu çok kısa sürede başarabiliriz. Aşağıda saydığım "ilk 5 adımı" bile atsak, ekonomi hızla toparlanmaya başlar.

"İLK 5 ADIM" REÇETESİ:

- 1) Belirsizliklerle dolu, birçok risk içeren ve toplumu gerginleştiren, **yepyeni bir sistem fikrini gündemden (en azından şimdilik) kaldıralım**. Belirsizlik ve gerginlik olan yere yatırımcı gelmek istemez. Üstelik bu sistemin benzeri son 2 yıldır "fıilen" uygulandı ve ekonomideki sorunlarımıza çare olmadığı açıktır.
- 2) **Hukuk devletine gereken değeri tekrar verelim**. Güvenilir ve bağımsız yargı bunun bir numaralı, "olmazsa olmaz" şartıdır. Yargı bugünlerde verdiği birçok karar ile toplumun ve iş dünyasının güvenini kaybetmiş durumdadır. "*Adalet mülkün temelidir*": Yatırımların tekrar artması için adalet sistemimize güven tekrar sağlanmalı.

Mahkemelerin verdiği her tartışmalı karar, sadece adalet duygumuzu zedelemiyor: Ekonomimizi etkiliyor.

- 3) **Güçlü kurumsal yapıyı tekrar tesis edelim:** Özellikle bağımsız kurumlar (Merkez Bankası, denetleme kurumları vs.) bağımsız hareket ettikleri konusundaki tereddütleri bertaraf etmelidirler: Güven tazelemeliler. Bu da yine **geniş anlamda “güçler ayrılığının”** tekrar tesis edilmesi ile olur.
- 4) **Meclis tekrar çalışmaya başlamalı:** Şu an ve özellikle uzun zamandır süren OHAL uygulamasından dolayı Meclis aktif değil. Her gün yeni bir Kararname ile Ülkemizdeki çok önemli alanlar düzenleniyor: istişare edilmeden, Meclis sürecinden ve süzgecinden geçirilmeden, STK’lar ve sektör paydaşlarına fikirleri sorulmadan, hiçbir denetime tabi olmadan (bakınız en son Varlık Fonu hususu!). Meclis’in söz sahibi olmadığı bir ülkede “güçler ayrılığından” söz etmek zor. Terörle mücadelede tüm büyük partiler desteğe hazır: Artık tekrar Meclis’e güvenme zamanı.
- 5) **En büyük yatırım ve ticaret ortağımız Avrupa Birliği ile ilişkiler düzeltilmeli.** Üye olalım olmayalım, ilişkilerin daha iyi bir seviyeye taşınması büyük önem taşıyor. Türkiye’ye gelen yatırımların yüzde 75’i Avrupa’dan geliyor, ticaretimizin yaklaşık yarısı Avrupa ile. Ülkemize gelen turistlerin yaklaşık yarısı Avrupa’dan. Bu konu pek konuşulmuyor ancak Avrupa ile ilişkilerimizin zedelenmesi ekonomimize görmediğimiz kadar büyük zarar veriyor.

Avrupa’yla ilişkilerin en iyi seviyede olduğu 2005 yılları döneminde, ülkemize yılda 22 milyar dolar net yatırım geliyordu: 2016’da (Ocak-Kasım) uzun vadeli, iş yaratan sermaye yatırımları (gayrimenkul hariç) sadece 4 milyar dolar civarı olacaktır. Ekonomimiz için kaybı hesaplayın! 18 Milyar dolar daha yatırım gelseydi bu yıl, kurulacak yeni işleri düşünün!

TESPİT 38:

EKONOMİMİZ KIRILGAN VE ZOR BİR DÖNEMDEN GEÇİYOR. BU ZOR DÖNEME BİR DE SİSTEM BELİRSİZLİĞİ VE GERGİNLİĞİNİ EKLEMELER DOĞRU OLMAZ.

EKONOMİNİN CANLANMASI İÇİN, YATIRIMLARIN ARTMASI ŞART, YATIRIMLARIN ARTMASI İÇİN DE HERŞEYDEN ÖNCE ÜLKEMİZE GÜVENİ SAĞLAMALIYIZ.

BASİT BİR "İLK 5 ADIMLIK" REÇETESİNİ UYGULAMAYA BAŞLAYABİLİRİZ.

"İLK 5 ADIMIN" BİRİNCİ ADIMI İSE: BAŞKANLIK PROJESİNİ GÜNDEMDE KALDIRMAKTIR.

****

7.2. DÜNYADAKİ TECRÜBELERE BAKALIM: BAŞKANLIK SİSTEMİ REFAH VE ZENGİNLİK GETİRMİYOR! PARLAMENTER SİSTEM TÜM EKONOMİK VERİLER AÇISINDAN BAŞKANLIĞA GÖRE AÇIK ARA ÖNDE:

7.2.1. PARLAMENTER SİSTEMDEN BAŞKANLIK SİSTEMİNE GEÇİŞ YAPAN ÜLKELER, DÜNYA'NIN EN FAKİR ÜL- KELERİ ARASINDA:

Yapılan akademik araştırmalara göre, gelişmiş demokratik ülkeler arasında parlamenter sistemden başkanlık sistemine geçiş yapan ülke olmamış.

Parlamentar sistemden başkanlık sistemine geçen ülkeleri aşağıdaki tabloda görebilirsiniz: 8 Afrika ülkesi ve Afganistan. Bu ülkelerin hepsi, dünyanın en fakir ülkeleri arasında yer alıyorlar.

Ortalama olarak Türkiye'den yaklaşık 9 kat fakirler. Büyük çoğunluğu da demokratik değil.

Diğer bir ifadeyle, başkanlık sistemine geçiş, ekonomilerini "uçurmamış"!

DÜNYA'DA YAKIN TARİHTE PARLAMENTAR SİSTEMDEN BAŞKANLIĞA GEÇİŞ YAPMIŞ ÜLKELER

Ülkenin Adı	Kişi başı yıllık gelir 2015 (ABD Doları)
1. Burundi	277
2. Gana	1369
3. Afganistan	594
4. Malavi	372
5. Nijerya	2640
6. Sierra Leone	653
7. Sudan	2414
8. Zimbabve	924
Ortalama	1,150

- Dünya'da Parlamentar Sistem tecrübesinden sonra Başkanlığa geçiş yapmış 8 Ülke var. Bunlar 7 Afrika Ülkesi ve Afganistan.
- Bu Ülkelerde ortalama kişi başı gelir (yıllık) 1,150 ABD Doları.
- Diğer bir ifadeyle: ortalama aylık gelir 350 Türk Lirası!
- **SONUÇ:** Başkanlık Sistemi bu Ülkelerin hiç birinde ekonomiyi kalmırmamış.

7.2.2. İNSANİ GELİŞİMİŞLİK VE ZENGİNLİKTE: PARLAMENTER SİSTEM “AÇIK ARA” ÖNDE:

Birleşmiş Milletler İnsani Gelişmişlik Endeksi'ne* bakılacak olursa ilk 10'da yer alan ülkelerin hepsi (ABD hariç) parlamenter sistemle yönetilmektedir. Endeksin son 10'unda yer alan ülkelere bakıldığında ise bunların çoğu başkanlıkla yönetilmektedir.

(*Bu endeks, birçok kalemi dikkate alıyor: kişi başı gelir, eğitim seviyesi, ortalama hayat süresi, hayat kalitesi vs).

İLK 10 ÜLKEDE SİSTEM:

BM İNSANİ GELİŞİMİŞLİK ENDEKSİ'NE GÖRE İLK 10 SIRADAKİ ÜLKELER			
SIRA	ÜLKE	SİYASİ REJİM	KİŞİ BAŞINA GELİR (DÜNYA BANKASI 2015 VERİLERİ, ABD DOLARI)
1	NORVEÇ	Parlamenter	74,400.4
2	AVUSTRALYA	Parlamenter	56,311.0
3	İSVİÇRE	Parlamenter	80,945.1
4	DANİMARKA	Parlamenter	51,989.3
5	HOLLANDA	Parlamenter	44,299.8
6	ALMANYA	Parlamenter	41,313.3
7	İRLANDA	Parlamenter	61,133.7
8	ABD	Başkanlık	56,115.7
9	KANADA	Parlamenter	43,248.5
10	YENİ ZELANDA	Parlamenter	37,808.0

İnsani Gelişmişlik Endeksi'ndeki ilk 10 ülkenin (ABD hariç) hepsi parlamenter sistemle yönetiliyor.

Kişi başı gelir de 37-74 bin ABD doları arasında değişiyor. Yani bizden 4 ila 7 kat arası zenginler!

SON 10 ÜLKEDE SİSTEM:

BM İNSANİ GELİŞİMİŞLİK ENDEKSİ'NE GÖRE SON 10 SIRADAKİ ÜLKELER			
SIRA	ÜLKE	SİYASİ REJİM	KİŞİ BAŞINA GELİR (DÜNYA BANKASI 2015 VERİLERİ, ABD DOLARI)
179	MALİ	Yarı Başkanlık	724.3
180	MOZAMBİK	Başkanlık	529.2
181	SİERRA LEONE	Başkanlık	653.1
182	GİNE	Başkanlık	573.0
183	BURKİNA FASO	Yarı Başkanlık	589.8
184	BURUNDİ	Başkanlık	277.1
185	ÇAD	Yarı Başkanlık	775.7
186	ERİTRE	Başkanlık	544.5
187	ORTA AFRİKA CM.	Başkanlık	323.2
188	NİJER	Yarı Başkanlık	359.0

İnsani gelişmişlik endeksinde son 10 ülkenin 6'sı başkanlıkla yönetiliyor, 4'ü yarı başkanlıkla.

Bu ülkelerde kişi başı gelir, 323-724 ABD doları arası değişiyor.

Diğer bir ifadeyle: Bu ülkeler arasında en zengini bile bizden neredeyse 10 kat fakir!

Gerçekten bu yöne doğru mu ilerlemek istiyoruz?

7.2.3. DÜNYANIN EN GELİŞMİŞ ÜLKELERİNDEN OLUŞAN "OECD" ÜLKELERİNİN SADECE YÜZDE 10'U BAŞ- KANLIKLA YÖNETİLİYOR:

Genel olarak hem demokrasi açısından, hem kişi başı gelir açısından, dünyanın en gelişmiş ülkeleri arasında yer alan OECD (Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü) üye ülkelerine bakacak olursak 35 üye ülke arasından sadece 4'ünün başkanlıkla yönetildiğini görürüz.

Başkanlıkla yönetilen bu dört ülkenin kişi başına düşen gelir ortalaması, başkanlıkla yönetilmeyen ülkelerle kıyasen belirgin olarak düşüktür.

OECD'nin 35 ülkesi arasında:

Sadece 4 ülke (Şili, ABD, Meksika ve Güney Kore) başkanlık sistemine sahip olup, kişi başına düşen gelir ortalaması: 26 bin 439 ABD dolarıdır. ABD'yi çıkardığımızda, ortalama kişi başı gelirleri: 16 bin ABD doları.

Diğer 31 ülkede, kişi başına düşen gelir ortalaması: 38 bin 97 ABD dolarıdır;

En gelişmiş ve en zengin ülkeler grubunda bile, başkanlıkla yönetilenler ortalamada belirgin şekilde daha fakir. Ve en gelişmiş ülkeler arasında sadece yüzde 10'u başkanlığı seçmiş: 35 ülkeden sadece 4'ü.

7.2.4. KİŞİ BAŞINA EN ZENGİN 13 ÜLKEDEN SADECE 1 TANESİ (ABD) BAŞKANLIK SİSTEMİYLE YÖNETİLİYOR:

KİŞİ BAŞINA GELİR AÇISINDAN EN ZENGİN ÜLKELER	BİN DOLAR / KİŞİ BAŞINA	SİYASİ SİSTEM
LÜKSEMBURG	101	Parlamenter
İSVİÇRE	80	Parlamenter
MAKAO ÇİN	78	Özerk Bölge
NORVEÇ	74	Parlamenter
KATAR	73	Krallık
İRLANDA	61	Parlamenter
AVUSTRALYA	56	Parlamenter
ABD	56	Başkanlık
SİNGAPUR	52	Parlamenter
DANİMARKA	51	Parlamenter
İSVEÇ	50	Parlamenter
İZLANDA	50	Parlamenter
HOLLANDA	44	Parlamenter

7.2.5. MAKROEKONOMİK PERFORMANS ÜZERİNDEN MUKAYESE:

MAKROEKONOMİK GÖSTERGELER	PARLAMENTER SİSTEMDE DURUM (BAŞKANLIK SİSTEMİNE KIYASLA)
YILLIK BÜYÜME	Daha Yüksek (0.6-1.2 Puan Arası)
ENFLASYON	Daha Düşük (6 Puan)
ENFLASYON OYNAKLIĞI	Daha Düşük (4-9 Puan Arası)
GELİR EŞİTSİZLİĞİ (GİNİ KATSAYISI)	Daha Düşük (Yüzde 16-20 Arası)

7. BÖLÜM SONUÇ TESPİTİ:

**1- “BAŞKANLIK” SİSTEMİNİN EKONOMİMİZE
GETİRECEĞİ FAYDA HİÇBİR ZAMAN SOMUT ŞEKİLDE
İZAH EDİLMEMİŞTİR:**

**AYLARDIR BAŞKANLIK TARTIŞILYOR; ANCAK BİR KİŞİDEN
BİLE BU KONUDA SOMUT BİR TESPİT DUYMADIK.**

**TEK SÖYLENEN “HIZLI KARAR VERİLECEK, TÜRKİYE
UÇACAK!”**

**OYSA SON YILLARDA TÜRKİYE’DE HEP ÇOK HIZLI
KARAR VERİLDİ, HER KONUDA. MECLİS NEREDEYSE
1 GÜNDE HÜKÜMETİN İSTEDİĞİ TÜM (TORBA)
YASALARI GEÇİRDİ, HÜKÜMETİN VERDİĞİ HER KARAR
ANINDA UYGULANDI: TÜRKİYE UÇTU MU?**

**TAM TERSİNE ÇOK HIZLI KARAR VERİLDİĞİ İÇİN,
FARKLI SESLER DİNLENMEDEN KARAR VERİLDİĞİ İÇİN
HATALAR ARTMIŞ OLAMAZ MI?**

2- TÜRKİYE SON 2 YILDIR ZATEN FİİLEN “TÜRK TİPİ BAŞKANLIK” İLE YÖNETİLİYOR: GETİRİLMEK İSTENEN SİSTEMLE YÖNETİLİYOR.

SONUÇLARDAN MEMNUNSAK, BUNU YASALAŞTIRALIM. AMA GİDİŞATTAN MEMNUN DEĞİLSEK, PARLAMENTER SİSTEMİMİZİN AYARLARINA DÖNELİM!

KANAATİMCE BUGÜN TAM TERSİ, DAHA DÜŞÜNÜLMÜŞ, ORTAK AKIL İLE OLUŞTURULMUŞ, UZUN VADELİ POLİTİKALARA İHTİYACIMIZ VAR. GENİŞ ANLAMDA “GÜÇLER AYRILĞI” BUNU SAĞLAYACAK TEK ŞEYDİR.

3- BUGÜN EKONOMİNİN İHTİYACI YATIRIMLARIN CANLANMASIDIR: TÜRKİYE’YE GÜVENİN TEKRAR TAZELENMESİDİR.

BUNUN İÇİN DE BİLDİĞİMİZ SİSTEMDEN ŞAŞMAMALİYİZ, HUKUK DEVLETİNİ VE GÜÇLÜ KURUMSAL YAPIYI TEKRAR İNŞA ETMELİYİZ.

4-DÜNYADA BAŞKANLIK SİSTEMİ REFAH GETİRMEMİŞTİR:

DÜNYAYA BAKIP YAŞANMIŞ GERÇEK TECRÜBELERDEN ÖĞRENELİM.

AVRUPA’NIN TÜMÜNDE PARLAMENTER SİSTEM VAR:

EKONOMİLERİ BİZDEN ORTALAMA 3-4 KAT ZENGİN DEĞİL Mİ? DEMEK Kİ PARLAMENTER SİSTEM "REFAH" DÜZEYİNİN ARTMASINI ENGELLEMİYOR!

TAM TERSİ, PARLAMENTER SİSTEM, DÜNYANIN EN ZENGİN ÜLKELER TOPLULUĞUNUN SİSTEMİDİR.

DÜNYA'DA BAŞKANLIK İLE YÖNETİLEN ÜLKELER, PARLAMENTER SİSTEMLE YÖNETİLENLERE GÖRE ÇOK DAHA FAKİR:

EN GELİŞMİŞ 35 ÜLKEDEN SADECE 4'Ü BAŞKANLIKLA YÖNETİLİYOR.

EN GELİŞMİŞ VE ZENGİN ÜLKELER LİSTELERİNDE:

HEPSİ PARLAMENTER SİSTEMLE YÖNETİLİYOR. (ABD TEK İSTİSNA)

EN FAKİR VE AZ GELİŞMİŞ ÜLKELERİN ÇOĞU BAŞKANLIKLA YÖNETİLİYOR.

PARLAMENTER SİSTEMDEN BAŞKANLIĞA GEÇMİŞ 8 AFRİKA ÜLKESİ VE AFGANİSTAN VAR: HÂLÂ DÜNYANIN EN FAKİR ÜLKELERİ ARASINDALAR. BAŞKANLIK SİSTEMİ EKONOMİLERİNİ KALKINDIRMAMIŞ.

TÜM BU SEBEPLERLE: EKONOMİMİZE ODAKLANMALIYIZ, EKONOMİK KALKINMA İÇİN EN UYGUN SİSTEM PARLAMENTER SİSTEMDİR: DÜNYA GERÇEKLERİ BUNU GÖSTERİYOR!